

БЪЛГАРСКА СТОПАНСКА КАМАРА
СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС

ПАЗАР НА ТРУДА

26 септември 2011 г.

Оценка на Съвета на ЕС

Необходимост от реформи в:

 Здравеопазване

 Образование

 Пенсионна система

 Бизнес среда

 Ефективност на публичните средства

 Пазар на труда

ДЕМОГРАФИЯ

- **За 10 години населението:**
  - Намалява с 564 331 души (7,7%)
  - Застарява – средната възраст през 2001 г. е 39.3 г., 2010 г. е 41.4 г.
- **Намалява населението до 16 г.:** 2010 г. – 16.7%, 2011 г. – 14.1%
- **Намалява активното население (15-64 г.):**
  - 2008 г. – 3504.7 хил. души, 2010 г. - 3356,3 хил.души
  - Q2-2011 г. към Q2-2010 г. - 42 хил.души по-малко
- **Активно население към пенсионери :** 2010 г. – 1.545, 2011 г. – 1.484

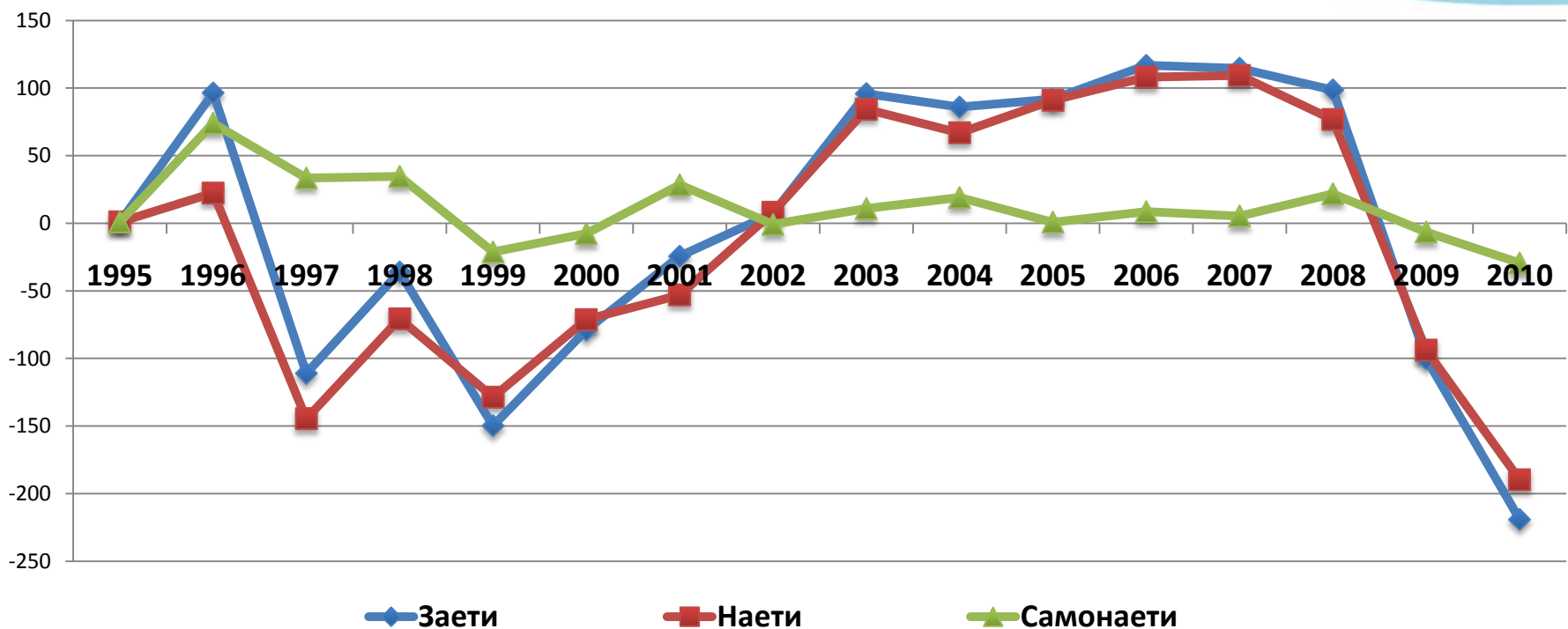
ЗАЕТОСТ

- Политиката е за постигане на количество, а не качество и устойчивост на работните места и качество на работната сила;
- **Заеетостта намалява** за 1 година (2010-2011 г.) с 2.6% и достига 58,2 %;
- 150 000 предприятия (46% от активните) са с **0 заети!**
- **Намалява заеетостта на младежите:** 19.8% при 35.2% за ЕС-27
- **За две години (2009-2011 г.) намаляват:**
  - работните места – с 262 868,
  - заетите – с 319.6 хил. души,
  - наетите – с 287.3 хил. души,
  - самоосигуряващите се – с почти 36 хил. души.
- **Влошена секторна структура на работните места:**
  - 60% охранителна дейност, търговия, селско стопанство, обществен сектор;
  - 25% - в общественения сектор, в т.ч. държавната администрация – 7.4%

ЗАЕТОСТ

Динамика на заетите, наетите и самонаетите лица

Източник: НСИ и изчисления на БСК

ЗАЕТОСТ

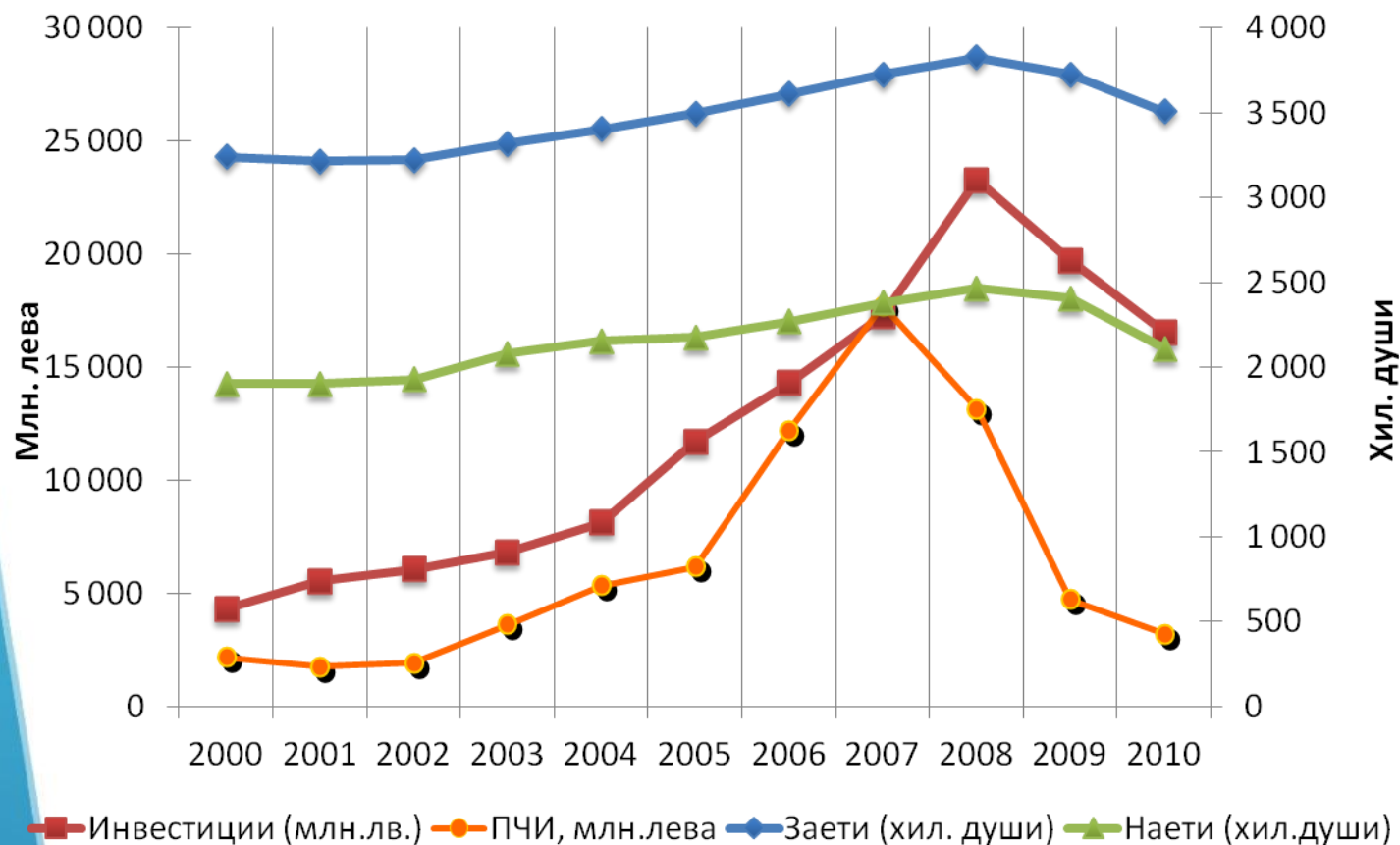
- По програмите на Агенция по заетостта - работни места с ниско качество: 45-53% от постъпващите на работа са без квалификация;
- Европейски фондове: 14% усвояемост, 90% управлявани от държавната администрация, масов случай – нула усвояемост по редица проекти;
- Спад на инвестициите:

	2008	2010	Q1-2011
Инвестиции	23.3 млрд.лв.	16.5 млрд.лв.	3.1 млрд.лв.
ПЧИ	6.7 млрд. €	1.6 млрд. €	- 59.7 млн. €

ЗАЕТОСТ

Работни места и инвестиции

БЕЗРАБОТИЦА

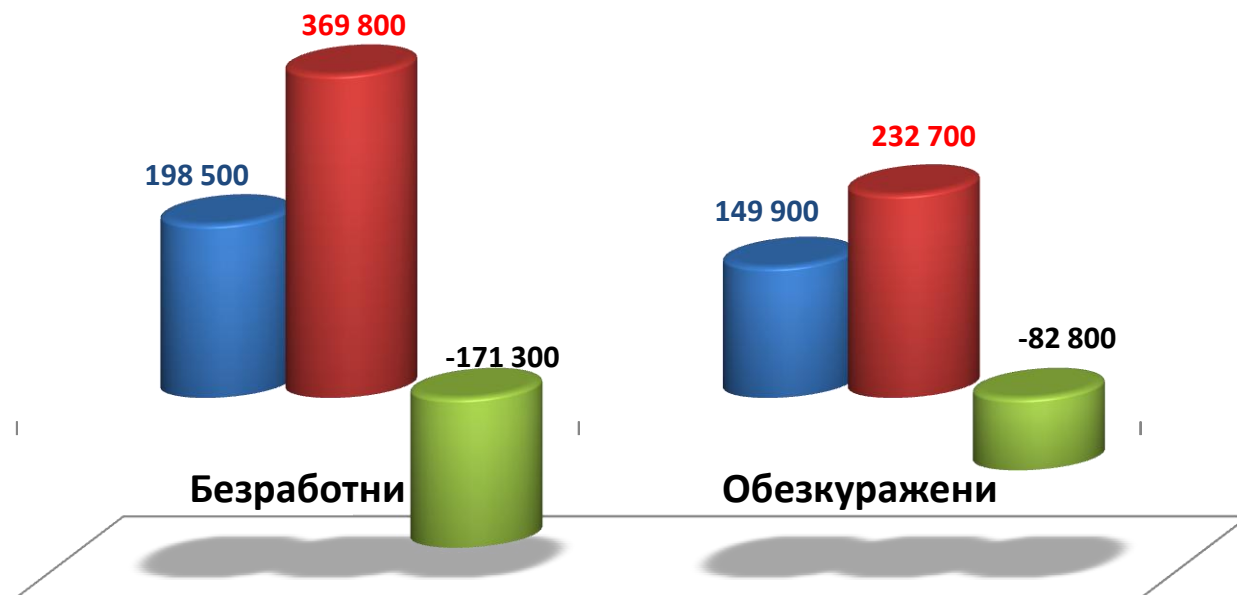
- Ръст на безработицата: от 198 500 на 369 800 = **85.1%** (Q2-2011/2008)
- Ръст на обезкуражените: от 149 900 на 232 700 = **53.1 %** (Q2-2011/2008)
- Общ ръст на регистрираните безработни и обезкуражените – **71%**
- Ръст на маргиналните групи (осъдени, в пробация, неграмотни, с основно образование и пр.)
- Ръст на престъпността.

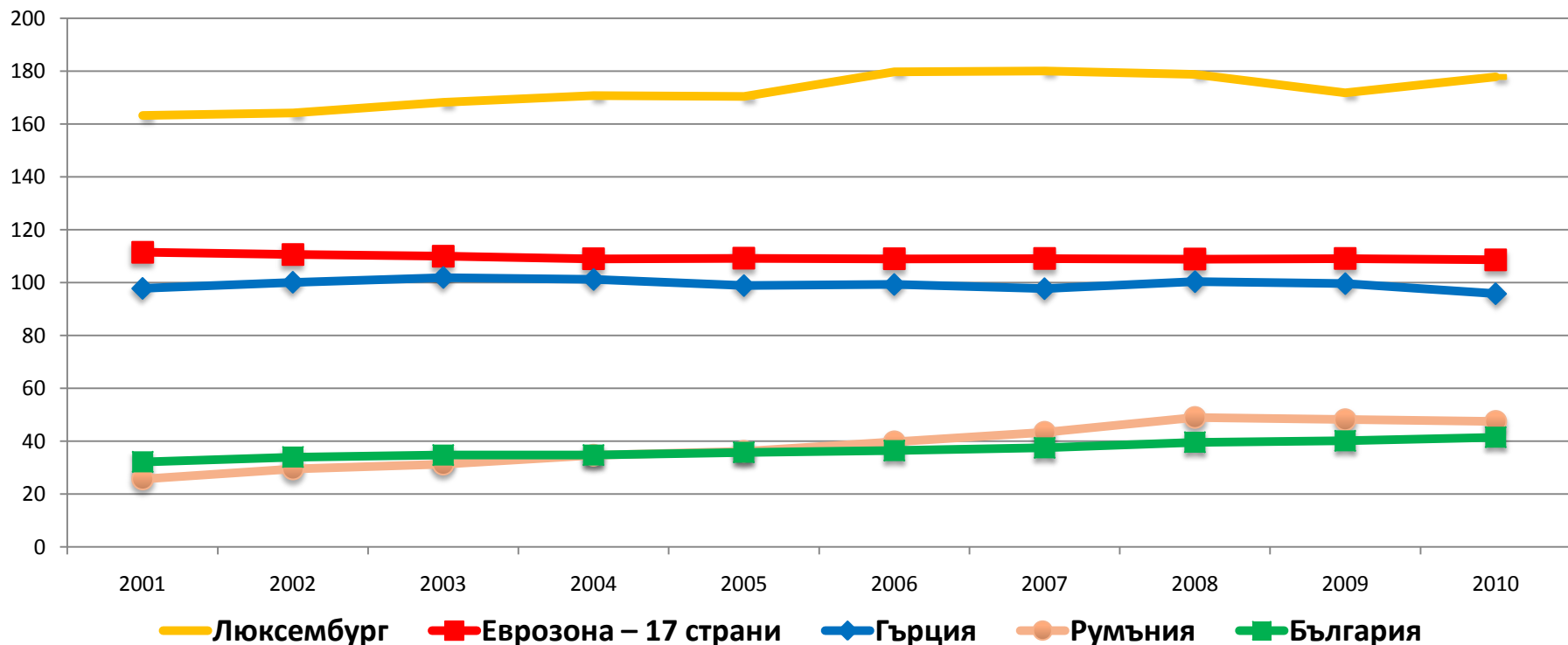
БЕЗРАБОТИЦА

Безработни и обезкуражени

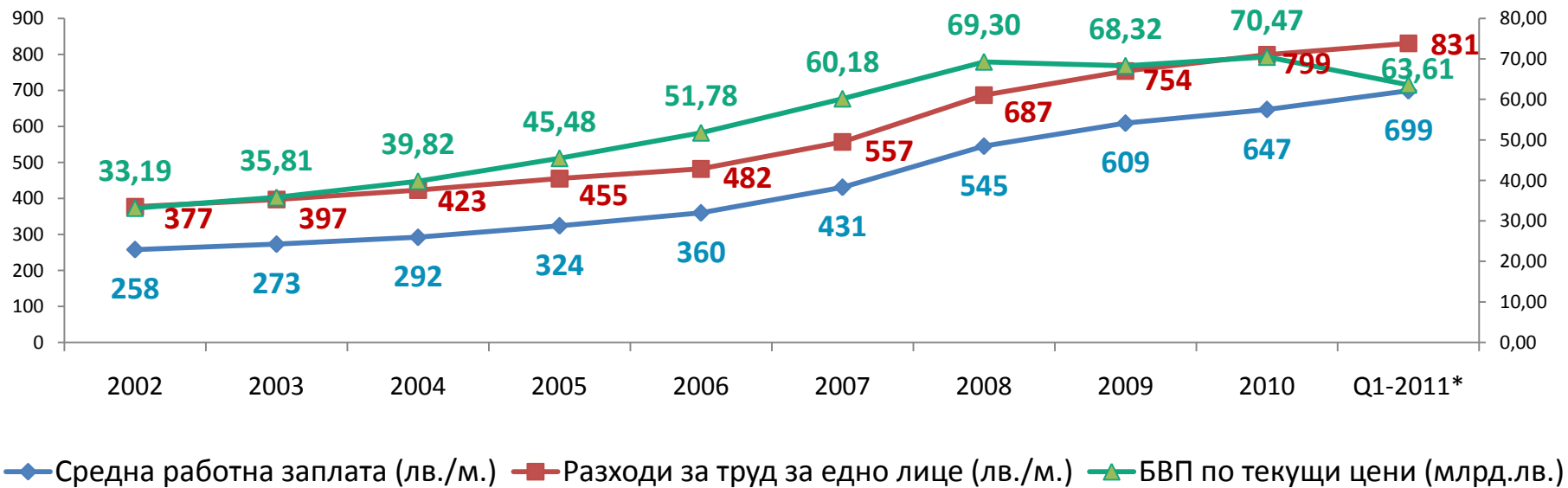
Обща производителност на труда – заплащане и дисбаланси

ОПТ в България е 41.5 % (при ЕС-27 – 100 %)

Обща производителност на труда – заплащане и дисбаланси

Ръст на работните заплати 37.1 % (2008 /Q2-2011 г.)

Източник: НСИ

*Данните за БВП за 2011 г. са прогнозни

Обща производителност на труда – заплащане и дисбаланси

Източник: НСИ и Изчисления на БСК

Обща производителност на труда – заплащане и дисбаланси

- **Дисбаланси в заплащането:**
Средна годишна работна заплата от 5 000 до 15 500 лв.
- **Регионални дисбаланси:**
75 % от населението в активна възраст е в градовете, 25 % - в селата,

- **Ръст на сивия сектор:
(Q1-2010/Q1-2011)**

Работни заплати	5.9 %
МОД	5.6 %
Осигурителни вноски	1.8 %
Дефицит в бюджета на НОИ	300 млн. лв. ?

Качество на работната сила

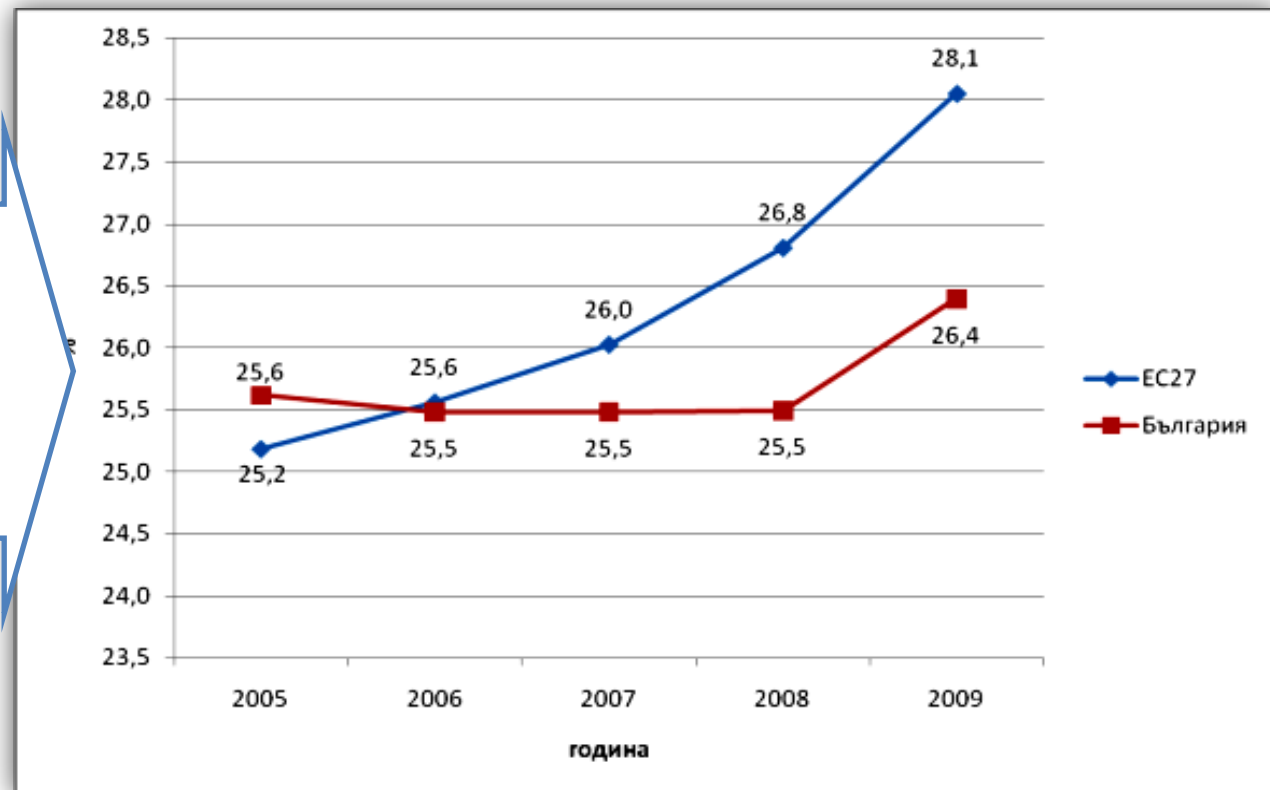
- 410 000 неграмотни
- 537 000 с начално образование
- 1 591 000 с основно образование
- Агенция по заетостта – програми само за базови компетенции и професии;
- С висше образование е 19.4 % от работната сила (при 22.7% за ЕС-27)

Качество на работната сила

По заети лица с висше образование
сме под средното равнище за ЕС

Относителен дял на
заетите лица с висше
образование в ЕС и
България
(Източник: Евростат)

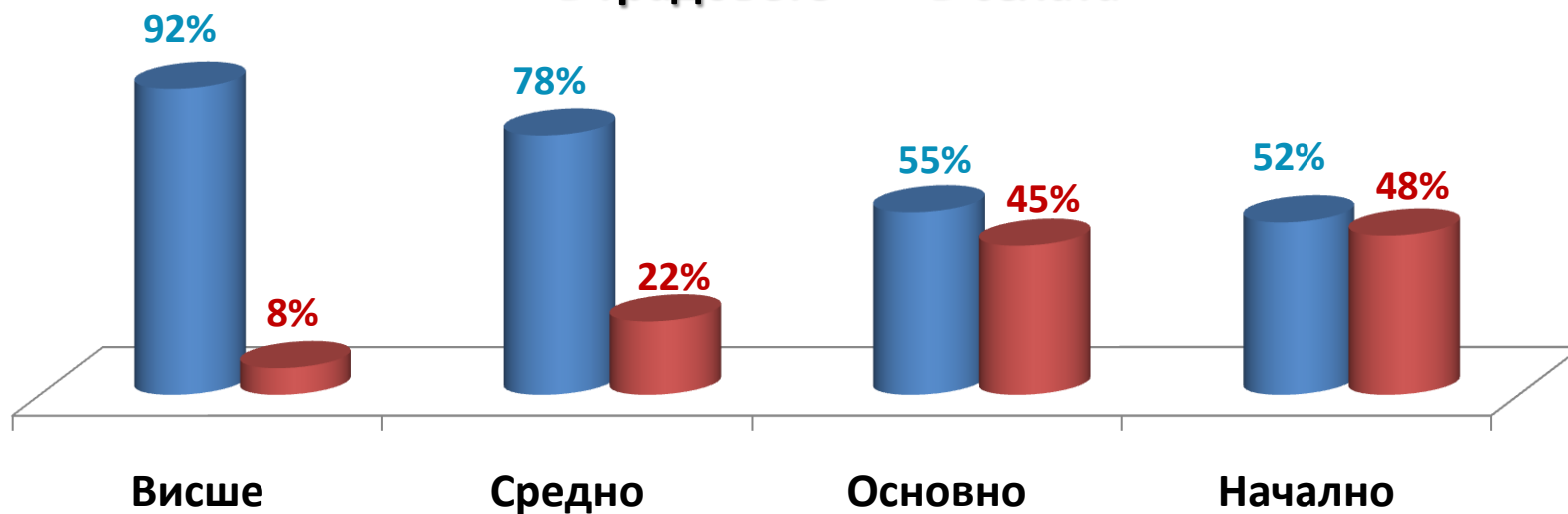

Качество на работната сила

Регионални дисбаланси:

Квалификационна структура на населението

■ В градовете ■ В селата

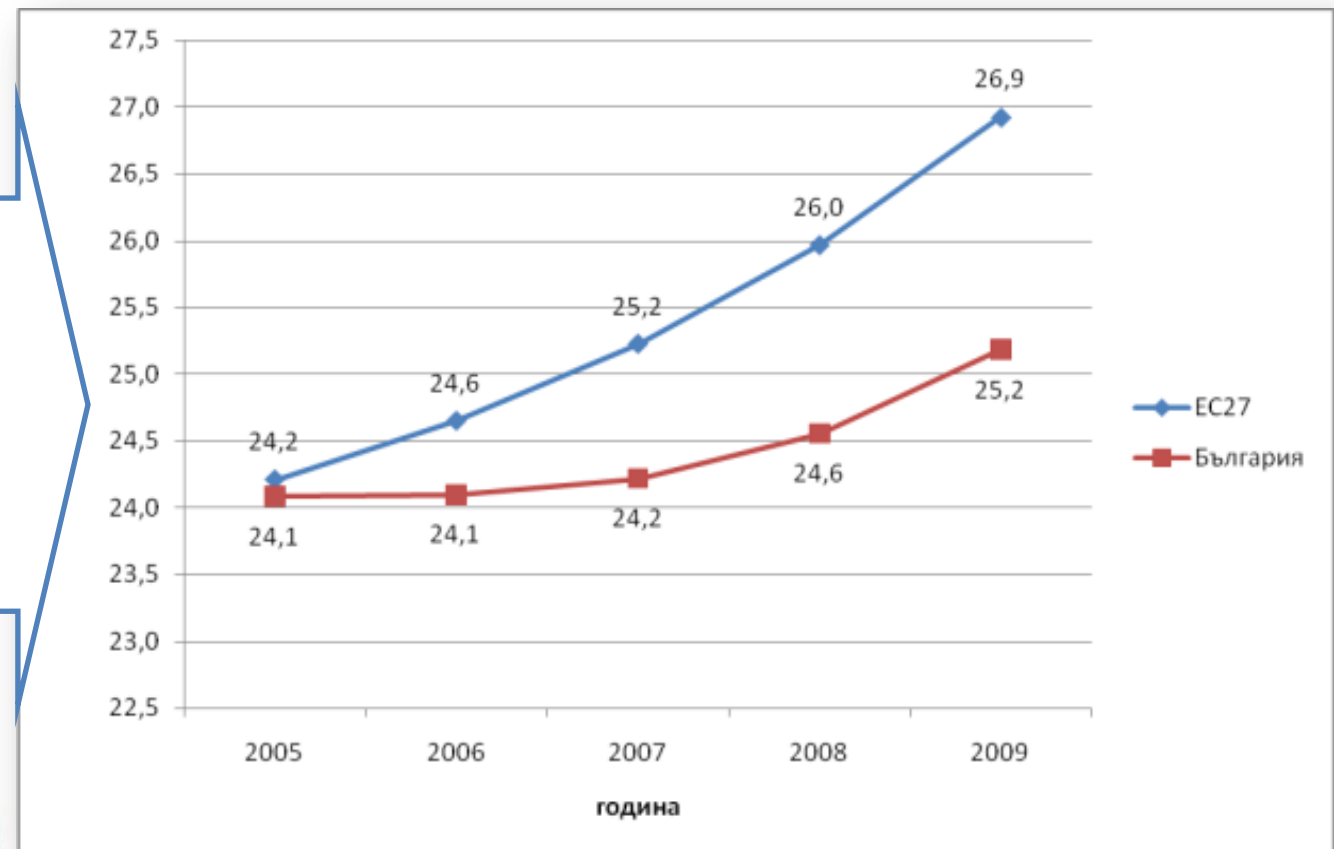

Качество на работната сила

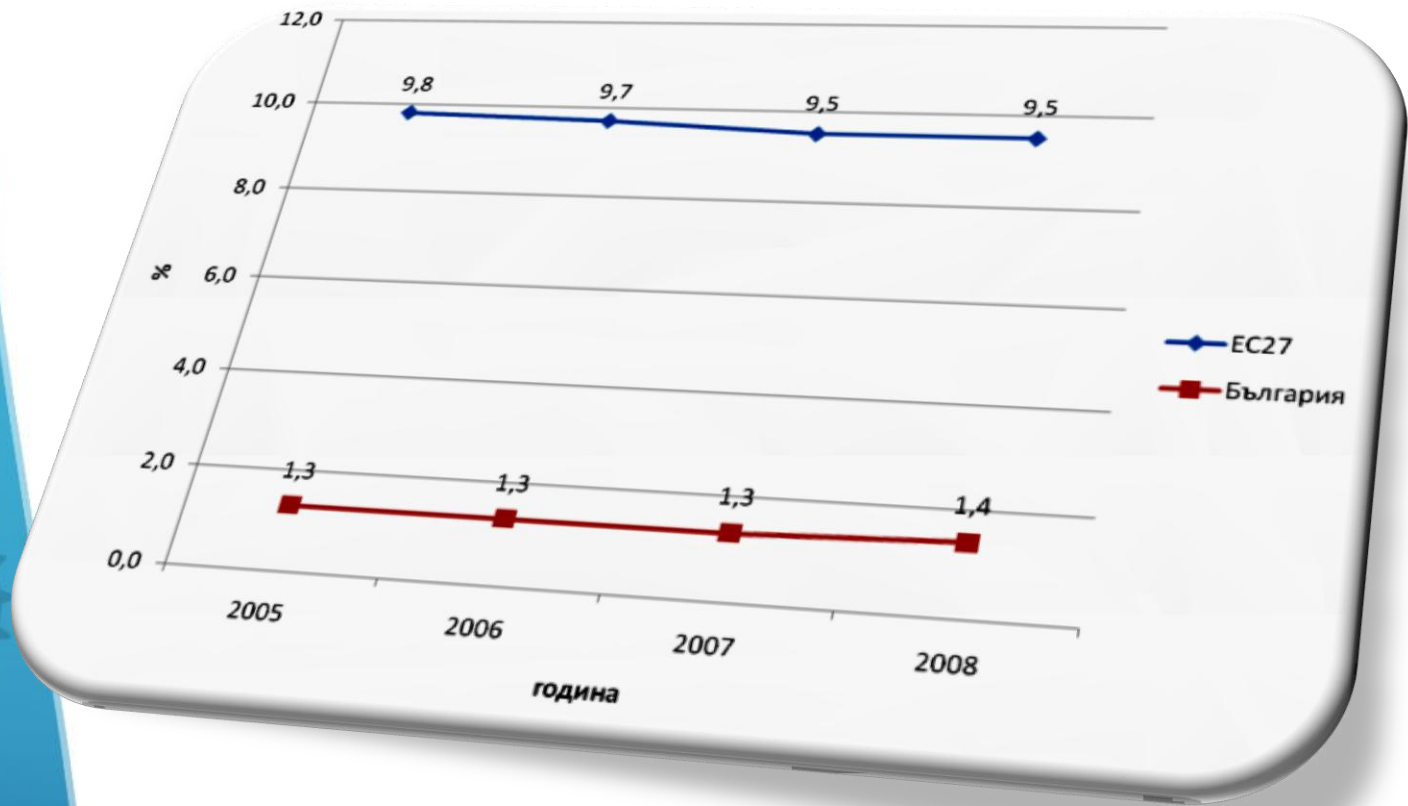
Отдалечаваме се от средноевропейските стойности в сферата на висшето образование

Относителен дял на икономически активното население (15-64г.) с висше образование в ЕС и България
(Източник: Евростат)

Качество на работната сила

Сериозно е изоставането ни в развитието на системата „Учене през целия живот”

Качество на работната сила

Недостиг на STEM-умения в ЕС

За периода 2010-2020 г. търсенето на техници и приложни специалисти в ЕС ще нарасне с 20%.

Недостиг на IT-специалисти:

- ✓ Италия – 10 000
- ✓ Полша – 18 000
- ✓ Испания – 42 000
- ✓ Германия – 88 000

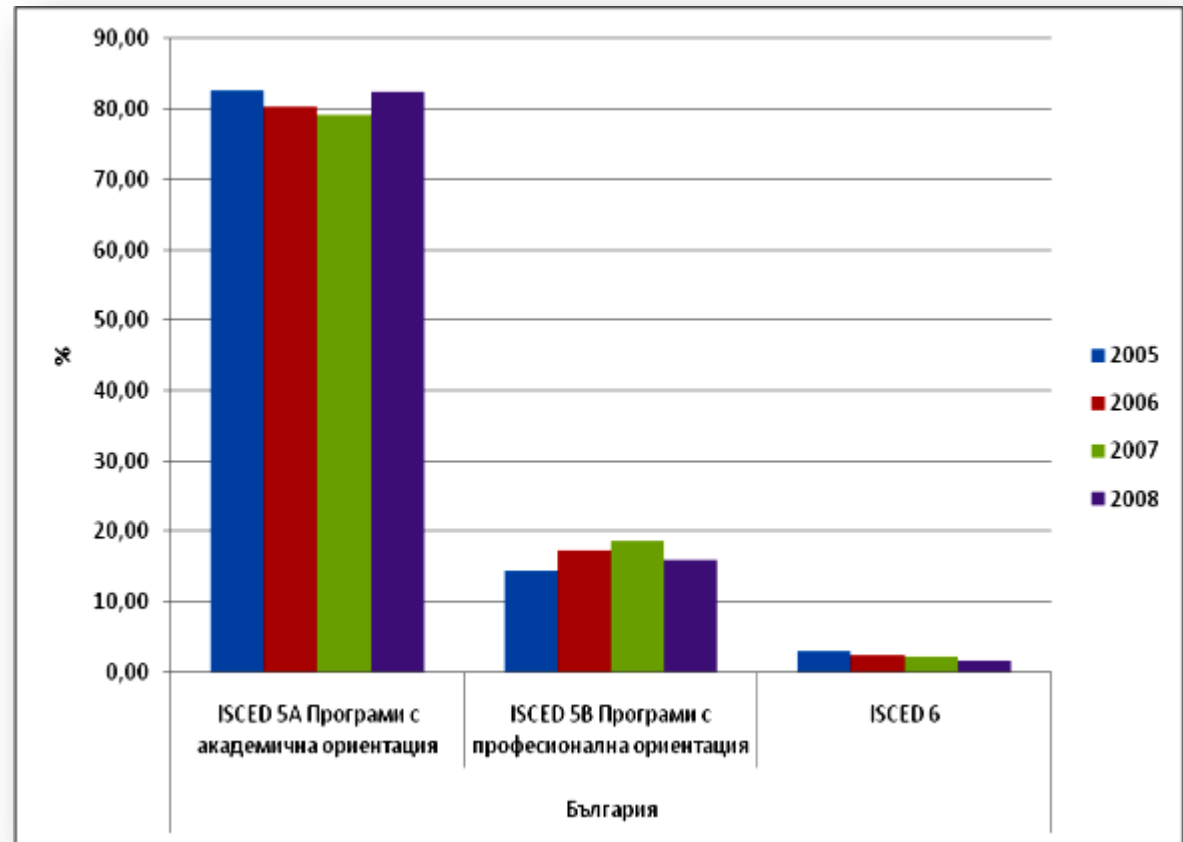
Прогноза:

2015 г. недостиг на 700 000 IT-специалисти

Качество на работната сила

Нараства броят на новоприетите студенти
в програми с академична ориентация

* ISCED – Международен стандарт за класификация на образованието

Препоръките на BUSINESSEUROPE

- **Обществените ресурси да се преориентират към приоритетни области от ключово значение за икономическия растеж.**
- **Да се опростят процедурите за допускане на частни инвестиции в публичната образователна система.**
- **Активно участие на бизнеса в управителните тела на университетите.**
- **Специално внимание върху изграждането на т.нар. меки умения.**
- **Да се улесни възможността за вътрешнокорпоративни трансфери на служители от един филиал (извън територията на ЕС) до друг (в държава-членка).**
- **Създаване на единни стандарти за специфичните професии!**

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РЕФОРМИ

- ➔ Внедряване на ефективно е-правителство;
- ➔ Ускоряване усвояването на средствата по оперативните програми;
- ➔ Синергия между оперативните програми, стратегиите и плановете;
- ➔ Оценки на въздействието на нормативните актове;
- ➔ Провеждане на адекватна миграционна политика за преодоляване на деформациите, задържане „изтичането” на мозъци и привличане на квалифицирана работна сила от ЕС и трети страни;
- ➔ Насърчаване на инвестициите в разкриване на нови качествени и устойчиви работни места, в развойна и маркетингова дейност;
- ➔ Увеличаване на средствата за образование, наука и иновации, като дял от БВП; Постепенно доближаване до структурата на бюджетите на другите страни-членки на ЕС.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РЕФОРМИ в образованието

- ➔ Ежегодни анализи за състоянието на работната сила и нуждата от квалифицирана работна ръка. На тази база да се извършват държавните заявки (квоти) за необходимите кадри;
- ➔ Прилагане на критерия „парите следват обучавания“, без оглед на формата на собственост на обучителната организация;
- ➔ Широко прилагане на кредитната система за финансиране на ВУЗ;
- ➔ Повишаване качеството на квалификационните курсове и на преподавателите;
- ➔ Разработване на инструменти за валидиране на знания и умения, придобити по неформален път;
- ➔ Създаване на класация на университетите на база пригодността на студентите за ефективно включване в трудовия пазар.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РЕФОРМИ В ТРУДОВОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- ➔ Въвеждане на гъвкави договорни отношения между работник и работодател;
- ➔ Облекчаване процедурата на уведомление на ТД на НАП при сключване, изменение и прекратяване на трудовите договори;
- ➔ Усъвършенстване използването на срочния трудов договор чрез прецизиране на неговия обхват, продължителност и поредност;
- ➔ Въвеждането на гъвкаво работно време чрез премахване на забраната за полагане на извънреден труд;
- ➔ Преглед на регламентите за сумирано изчисляване на работното време и повишаване на периода, за който се изчислява;
- ➔ Унифициране структурата на длъжностната характеристика;
- ➔ Ограничаване ролята на МРЗ в бюджетната и социалната политика.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РЕФОРМИ В ТРУДОВОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- ➔ Премахване на неограничената отговорност на работодателя, вкл. при непреодолима сила, и ограничената отговорност на работника при доказано виновно поведение.
- ➔ Отмяна задължението на работодателя да изплаща обезщетение при пенсиониране на дългогодишни работници и служители;
- ➔ Отпадане на изискването за разрешение от Главна инспекция по труда при дисциплинарно уволнение на работника или служителя;
- ➔ Прилагане на гъвкави, нетипични форми на заетост, като споделено работно място, заетост на непълно работно време, съчетана с професионално обучение, и др.;
- ➔ Изграждане на доброволни комисии за помирение и арбитраж по трудови спорове в национално представителните структури на социалните партньори.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РЕФОРМИ В ОСИГУРИТЕЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- ➔ Постепенно конвергиране на пенсионната система в България с тези в другите страни-членки на ЕС;
- ➔ Създаване на правна рамка, стимулираща работодателите да заделят средства за квалификация и преквалификация на работниците и служители, чрез създаване на фирмени и браншови фондове, като резервираните средства се признават за данъчни цели.
- ➔ Договаряне на минималните осигурителни прагове по икономически дейности до 4-ти знак на КИД. За малките предприятия тези прагове да бъдат препоръчителни;
- ➔ Насърчаване на отговорното гражданско поведение от страна на наетите в икономиката.

ЦЕЛИ

- Създаване на нови и качествени работни места и подобряване гъвкавостта на пазара на труда;
- Конвергиране на българската към другите пенсионни системи като превантивно средство за изтичане на квалифициран ресурс;
- Привеждане на бюджетните разходи към структурата на бюджетните разходи на другите страни-членки на ЕС;
- Преодоляване недостига на квалифицирана работна сила;
- Осигуряване на пряка връзка с производителността на труда на повишаването на доходите и покупателната способност на населението;

БЪЛГАРСКА СТОПАНСКА КАМАРА
СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС

ПАЗАР НА ТРУДА

26 септември 2011 г.